

**UN CONTRACTE DE FOSA
D'UNES CAMPANES NOVES
PER A L'ESGLÉSIA DE
SANT JUST DESVERN**

David Guasch i Dalmau

Membre del CES

No hem trobat cap referència que l'església de Sant Just Desvern posseís campanes fins a una data ben tardana (1406),¹ encara que hem de creure que en dates més reculades el nostre campanar ja devia tenir alguna campana, *squilla*, ja que el 19 de maig de l'any esmentat, i segons una nota d'aquest arxiu parroquial (llibre *testamentorum*), hi ha firmada una època de 20 florins d'Aragó² per a fer un seny (campana) per a l'església de Sant Just Desvern, per Pere d'Olivera [sic] mestre de fer senys, ciutadà de Barcelona, i per Jaume Orta, de la parròquia de Sant Just Desvern.

Quaranta anys més tard, 16 d'octubre de 1447, tornem a trobar, i gairebé en les mateixes condicions anteriors, la signatura d'una altra època per un valor de 55 sous de moneda de tern de Barcelona, feta per Pere Gilabert, Pere Vidal i Pere Mateu; de Sant Just Desvern, a favor del mestre de fer senys, Ramon Girbau, perquè faci una campana.³

D'aquestes dues campanes, no en coneixem res més. No en coneixem el pes, ni si n'acompanyaven d'altres, com tampoc si arribaren a fer-se. Absolutament res.

Les visites pastorals realitzades a la nostra parròquia són les primeres que fan que ens assabentem per primera vegada de l'existència d'una torre (campanar?) al costat mateix de l'església.

Concretament, per la visita pastoral-realitzada a la nostra parròquia el dia 5 de setembre de l'any 1366, es fa constar, entre altres coses, que s'ha de fer una obertura per tal de donar més claror a l'interior de l'església, ja que és massa fosca, així com també que s'ha de fer reparar tot seguit la torre que hi ha al costat mateix de l'església perquè amenaça ruïna.⁴

Tornem a seguir les *Notes històriques del poble i parròquia de Sant Just Desvern* de Mn. Antonino, quan torna a fer referència a les diverses campanes que hi ha hagut en el nostre campanar al llarg dels segles.

«Que de primer, tenia almenys una campana [segons l'època de 1406 que acabem de veure] i, posteriorment, el dia 6 de desembre de 1606, fou visitat aquest temple amb les seves campanes»⁵. Continua dient Mn. Antonino: «No sabem quantes n'hi havia ni com eren aquestes campanes. El que sí consta és que, posterior-

1. TENAS, Mn. Antonino., *Notes històriques del poble i parròquia de Sant Just Desvern*, Barcelona, 1947, pàg. 17.

2. El florí d'or d'Aragó era una moneda d'or catalana introduïda pel rei Pere III l'any 1346, que n'establí la primera seca a Perpinyà. Originàriament, valia 20 sous o una lliura, però les alteracions del seu valor foren freqüents, per bé que mantingués les característiques de pes i de llei.

3. AHPB, Manual de Pere de Puig, 30 de juny de 1447 - 18 de desembre de 1447, llig. 1.

4. En el Llibre de Visites Pastorals, vol. 5, 5 de setembre de 1366, foli 91 i 91 v., diu que aquesta església és massa fosca i que, per tant, s'ha de fer una finestra bona i suficient, a la paret de ponent, per a treure la foscor. En la mateixa visita es fa esment d'una torre campanar que hi ha contigua a aquesta església; el visitador mana que sigui reparada pel gran perill que hi ha per a l'església i la rectoria. Mn. Antoni Tenas (obra citada, pàg. 96) diu: «per la seva estructura, materials i manera de la seva construcció, podem pensar amb molt fonament, que la part baixa i la mitjana del campanar, estaven ja construïts en temps de l'església primitiva».

5. TENAS, Mn. A., obra citada, pàgs. 96-97.

ment, el 20 de juliol de 1683, el Vicari General de Barcelona donava llicència al rector Mn. Sebastià Clarís, per beneir una campana per a aquesta església (Registre Gratiarum, 1681-1685, foli 268); i encara més tard, el 18 de juliol de 1737, el Vicari General de Barcelona donava llicència al rector de Sant Just Desvern, Dr. Tomàs Rojas i Rifós per beneir tres campanes (Registre Gratiarum 1734-1743, foli 229). Aquest campanar tenia l'11 de novembre de 1508, quatre campanes, dues de grosses i dues de petites (Arxiu episcopal de Barcelona. Llibres de Visites núm. 9). Aquestes quatre campanes es conservaven encara el darrer quart del segle XVIII. D'aquestes campanes, dues, les més grosses i també les millors de tota la comarca pel seu so, van conservar-se fins a la revolució del 1936, en què foren ignominiosament llençades daltabaix del campanar, per fondre i fer-ne material de guerra contra germans⁶. Les altres dues devien haver sofert algun contratemps, no sabem quin ni quan; i segurament en llur substitució fou l'any 1865 beneïda i posada una campana que encara la gent (ara) en deia la campana petita».

L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, entre l'extensíssima gran varietat de documentació, conté també moltíssims contractes d'obres entre els quals n'hem trobat alguns que fan referència a la nostra localitat.

Per la seva curiositat volem publicar un contracte per a la fosa d'unes noves campanes per a l'església de la nostra parròquia, contracte efectuat el dilluns dia 13 d'abril de l'any 1682, pel notari de la ciutat de Barcelona Matias Marsal.⁷

Aquest contracte fou establert per Gabriel Parellada i Joan Oliveres, pagesos de la parròquia de Sant Just Desvern, com a obrers d'aquesta parròquia, d'una part, i Joan Andreu, menor de dies, courer, ciutadà de Barcelona, de l'altra part.

En l'esmentat contracte queda establert que Joan Andreu promet als dits obrers que farà i fabricarà tres campanes, una d'un pes de 31 arroves i 4 lliures; una segona d'un pes de 7 arroves i 5 lliures, i una tercera campana d'un pes de 3 arroves i 6 lliures, les quals una vegada enllestides seran entregades a la ciutat de Barcelona durant el proper mes de maig, amb la garantia que una vegada col.locades, i pel temps d'un any, si qualsevol d'aquestes mateixes campanes es trenqués o es trenquessin les tornarà a fer a càrrec seu i amb els seus respectius pesos.⁸

Així mateix, els obrers abans dits, per la seva part es comprometen a lliurar a Joan Andreu 39 arroves i 17 lliures de coure per a la fosa de les tres campanes esmentades.

S'estableix també que, en el cas que en alguna d'aquestes tres campanes so-

6. És interessant constatar que, a partir del segle XVI, fou reconegut al cap d'artilleria d'un exèrcit el dret de poder requisar les campanes de les esglésies de les poblacions i de les ciutats preses per la força a fi de fondre-les per a fer canons (dret de campana). Generalment, les poblacions les rescataven mitjançant el pagament en moneda. No sabem ni hem trobat que aquest dret de campana hagués estat aplicat a Sant Just Desvern, però hem de creure que, si en algun moment fou aplicat a la comarca, també ho fou a Sant Just, com passà a la revolta de 1936.

7. A.H.P.B., notari Matias Marsal, Manual nº 9.

8. El pes d'una arrova (o rova) era de 10,4 quilos i el de la lliura, de 400 grams; 26 lliures equivalien a un quart de quintar.

brepassés el pes prèviament establert en aquest contracte o hi manqués, ambdues parts es comprometen a abonar-se les diferències a raó del preu de 8 sous la lliura de coure.

S'estableix el preu global de fosa i tota la mà d'obra fins a deixar les tres campanes enllestides i per a ésser entregades en 60 lliures de moneda de Barcelona.

S'estableix que aquestes 60 lliures seran pagades de la manera següent: 30 lliures durant el mateix mes d'abril i les altres 30 restants en el moment de l'entrega de dites campanes.

Aquest contracte és fet amb el consentiment i el vist-i-plau del Capítol de la Catedral.

Apèndix

«Dilluns dia 13 abril 1682: De i Sobre la fabrica de tres campanes de coure avall descrites per i entre Gabriel Parellada i Joan Oliveres pagesos de la parroquia de Sant Just Desvern bisbat de Barcelona i com a obrers de l'esglesia parroquial de dita parroquia de Sant Just Desvern de una, i Joan Andreu, menor de dies, courer, ciutada de Barcelona de l'altre part, son estat fets i firmats els pactes següents.

Primerament, es pactat que dit Joan Andreu hagi de prometre segons que amb consentiment del present Capítol promet a dits obrers que fara i fabricara tres campanes per la dita esglesia parroquial això es; una de pes de trenta una robes i quatre lliures, altre de pes de 5 robes i 7 lliures i la altre de pes 3 robes i 6 lliures, i aquelles promet donar i entregar en la propia ciutat de Barcelona bones i rebedores per tot lo mes de maig proxim vinent i en cas que algunes, alguna d'aquelles posades que han dins d'un any i un dia se rompia i rompien que a costes i despeses seves les tornara a fer i fabricar donant facultat i potestat a dits obrers que en las que per tot lo dit mes de maig no els hi donas i entregas dites tres campanes del pes respectiu que a les seves costes i despeses seves les puguin fer fer i fabricar.

Item, es pactat que dits obrers per fer dites 3 campanes hagin de donar i entregar com donar i entregar prometen a dit Joan Andreu trenta nou robes i 17 lliures de coure.

Item, es pactat que en cas que dites 3 respectives campanes o alguna o algunes d'elles pessassen e passas del pes damunt dit que dits obrers hagin de pagar tot allo que pesara mes a rao de 8 sous la lliura i en cas de que no pesessin el pes esmentat mes amunt hagi de refer dit Joan Andreu el que hi faltes al mateix preu.

Item, es pactat que dits obrers hagin de prometre donar i pagar segons que amb consentiment del present Capítol donar i pagar prometent a dit Joan Andreu per mans de dites 3 respectives campanes i disminucions de aquelles 60 lliures moneda de Barcelona pagaderes, això es 30 lliures per tot el presen i corrent mes d'abril i les restants 30 lliures en Joan Andreu haura donades i lliurades dites respectives campanes».